

બાળકોની ધર્મ-શિક્ષા.

પ્રથમ ભાગ.

લેખક,

શ્રીમાદ દામોદર સાતવળેકર, ઐંધ (સતારા).

પ્રકાશક.

સ્વાધ્યાય મંડળ માટે

બાપુલાલ કુબેરદાસ પટેલ, સાન્તાક્રુઝ (મુંબઈ.)

આવૃત્તી ૧ લી.

પ્રત ૨૦૦૦.

સંવત ૧૯૭૬. (ક્રીમત એક આનો.) સને ૧૯૨૦.

શ્રીકૃષ્ણ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં રતિલાલ હરજીવન પટેલે

છાપ્યું નં. ૯, અનંતવાડી મુખ્ય.

અમદાવાદ

ઉદ્દેશ.

શ્રી ડૉ. પી. સર્વજીત સંગ્રહ

વૈદિક ધર્મની જ્યોતિનો પ્રકાશ મનુષ્યોના
અંતઃકરણમાં બાહ્ય અવસ્થાથી થવાની વાણી
જરૂર છે. જ્યાં સુધી બાળકોની પાઠવિધિમાં
વૈદિક ધર્મનો અભ્યાસ હોય નહિ ત્યાં સુધી
ઘરઁછેલું કાર્ય થઈ શકતું નથી. એ હેતુથી
બાળકોની ધર્મ શિક્ષા માટે આ પુસ્તક બનાવ્યું
છે આશા છે કે અધ્યાપક તથા માતાપિતા આ
કાર્યમાં સહાયતા કરશે.

શ્રીપાદ દામોદર સાતવળેકર,

ઐંધ, (જીલ્લા સતારા).

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૅપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૮૮૮૮ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ બાબડોની દાખલિશુદ્ધિ - ૧

વિષય ૨૭ ૪૨૪: ૮૮ ૨૯: ૪૨૨ :

॥ ૐ ॥

બાળકોની ધર્મ-શિક્ષા.

પ્રથમ ભાગ.

પાઠ ૧.

સત્યં વદ ॥ ૧ ॥

તૈત્તિરિય ડ. ૧।૧૦

અર્થ—(સત્યં) સાચું (વદ) બોલ.

ભાવાર્થ.

હે બાળક! તું હમેશાં સાચું બોલ. કોઈ વખત જુઠું ન બોલીશ. સાચું બોલવાથી પ્રભુ રાજી રહે છે. સાચું બોલવાથી આપણી ચડતી થાય છે. સાચું બોલવાવાળા માણસ ઉપર બધા લોક વિશ્વાસ રાખે છે.

પાઠ ૨.

ધર્મે ચર ॥ ૨ ॥

તૈ. ડ. ૧૧૦

અર્થ-(ધર્મે) ધર્મનું (ચર) આચરણ કર.

ભાવાર્થ.

ધર્મના નિયમોનું પાલન કરો. કોઈ વખત પણ અધર્મનું આચરણ ન કરો. ધર્મથી મનુષ્યની ચડતી થાય છે, અને અધર્મથી મનુષ્યની પડતી થાય છે.

વૈદિકધર્મ ધર્મોના શ્રેષ્ઠ ધર્મ છે એજ ધર્મથી માણસોનું કલ્યાણ થાય છે.

પાઠ ૩.

સ્વાધ્યાયાન્મા પ્રમદઃ ॥ ૩ ॥

તૈ. ડ. ૧૧૦

અર્થ—(સ્વ-અધ્યાય-ત્) પોતાના પડન પાડનમાં
(મા પ્ર-મદઃ) આળસ ન કરો.

ભાવાર્થ.

સારાં પુસ્તકોનો અભ્યાસ કરવાથીજ
ઉત્પત્તિ થાય છે. માટે દરેકે પોતાનું વાંચન
ઉત્તમ પ્રકારનું કરવું જોઈએ.

જેઓ ભણતા નથી તેમની અવસ્થા બહુજ
ખરાબ થાય છે, અને ભણે છે તેઓ વિદ્વાન
બનીને શ્રેષ્ઠ થાય છે એટલા માટે સારા ગ્રંથો
જરૂર વાંચવા જોઈએ.

પાઠ ૪.

મૂત્યૈ ન પ્રમદિતવ્યમ્ ॥ ૪ ॥

તૈ. ડ. ૧૧૦

અર્થ—(મૂત્યૈ) ઉન્નતિના કાર્યમાં (પ્ર-મદિતવ્યં)
આળસ (ન) ન કરો.

ભાવાર્થ.

શરીર, મન, બુદ્ધિ અને આત્માની અંદર
બળ વધારવું જોઈએ. એજ સાચી ઉન્નતિ છે.
શરીરનું બળ કસરતથી વધે છે, મનનું બળ
અભ્યાસથી વધે છે, બુદ્ધિનું બળ જ્ઞાનથી
વધે છે, અને આત્માનું બળ સાચાઈથી વધે
છે. એટલા માટે એ સર્વ વધારી શ્રેષ્ઠ બનો.

પાઠ ૫.

દેવપિતૃકાર્યાભ્યાં ન પ્રમદિતવ્યમ્॥

તૈ. ડ. ૧૧૦

અર્થ—(દેવ) વિદ્વાન અને (પિતૃ) માતાપિતાના
(કાર્યાભ્યાં) કર્તવ્યોમાં (ન પ્રમદિતવ્યમ્) આળસ ન
કરો.

ભાવાર્થ.

માતા, પિતા, ગુરુ અને ઓળ શ્રેષ્ઠ
સંબંધનોની આજ્ઞા પાલન કરો. તેઓની
સેવા કરો. કોઈ વખત તેઓને દુઃખ ન
આપો. તમારાં સારાં આચરણથી એમને
ખુશી રાખો, અને એમનું હિંમેશાં
સન્માન કરો.

પાઠ ૬.

માતૃ-દેવો ભવ। પિતૃ-દેવો ભવ॥

ત્રે. ડ. ૧૧૦

અર્થ—(માતૃ-દેવઃ) માતાની પૂજા કરવાવાળા
(યવ) બનો. (પિતૃ-દેવઃ) પિતાની પૂજા કરવા-
વાળા (યવ) બનો.

ભાવાર્થ.

માતા દેવી છે અને પિતા દેવ છે. એ-
મનું હંમેશાં સન્માન કરવું જોઈએ. પોતાના
માતાપિતાનું કોઈ વખત અપમાન ન કરો.
હંમેશાં સવારમાં તેમજ સાંજે સુતી વખતે
તેમને નમસ્કાર કરો. એ વાત કોઈ વખત
ન ભૂલો.

પાઠ ૭.

આચાર્ય-દેવો ભવ ।

અતિથિદેવો ભવ ॥ ૭ ॥

તૈ. ડ. ૧૧૦

અર્થ-(આચાર્ય-દેવઃ) ગુરુને દેવ સમજો અને
(અતિથિ-દેવઃ) અતિથિને દેવ સમજો.

ભાવાર્થ.

શિક્ષક, ગુરુ તથા વિદ્વાન, સંન્યાસી, સાધુ
વગેરે અતિથિ હમેશાં પૂજનીય છે. એમનો
સત્કાર કરો. ગુરુજીને હમેશાં નમસ્કાર કરો.
ગુરુજીના વિષયમાં કોઈ વખત ખોટો વિચાર
અથવા ખોટું ભાષણ કરો નહિ. હમેશાં ગુરુજીની
તરફ માન રાખવું એ વિદ્યાર્થીઓને
માટે ઘણું જરૂરી છે.

પાઠ ૮.

યાન્યનવદ્યાનિ કર્માણિ તાનિ
સેવિતવ્યાનિ । નો ઇતરાણિ ॥ ૮ ॥

તૈ. ઉ. ૧૧૧૦

અર્થ—(યાનિ) જે (અનવદ્યાનિ) સારાં (કર્માણિ)
કર્મે છે (તાનિ) તેઓનુંજ (સેવિતવ્યાનિ) આચરણ
કરે। ઇતરાણિ બીજાં (નો) નહિ.

ભાવાર્થ.

હમેશાં સારાં કામ કરે। કોઈ પણ વખત
ખરાબ કામ કરવું નહિ. સારાં કામ કરવાથીજ
શ્રેષ્ઠતા મળે છે. ખરાબ કામ કરવાથી સઘળા
લોક નિંદા કરે છે. એટલા માટે સદાચારને
કોઈ પણ વખત છોડવો જોઈએ નહિ.

પાઠ ૯.

ઋતં વદિષ્યામિ ।
સત્યં વદિષ્યામિ ॥ ૧ ॥

તૈ. ડ. ૧૧

અર્થ—(ઋતં) સીધું, ઠીક (વદિષ્યામિ) બો-
લીશ. (સત્યં) સત્ય (વદિષ્યામિ) કહીશ.

ભાવાર્થ.

જેવું જાણુતા હોયએ તેવુંજ ઠીક અને
સરળતા પૂર્વક કહેવું જોઈએ. એમાં છળ
કપટ કરવું બ્યાજબી નથી.

સાચું બોલવાના નિયમનું ઉત્તમ રીતિથી
પાલન કરવું જોઈએ. ગમે તેટલી આપત્તિ
આવે તોપણ સત્યને છોડવું જોઈએ નહિ.

પાઠ ૧૦.

જિહ્વા મે મધુમત્તમા ।

કર્ણભ્યાં ભૂરિ વિશ્રુવમ્ ॥ ૧૦ ॥

તૈ. ૩. ૧૧૪

અર્થ—(મે) મારી (જિહ્વા) જીભ (મધુમત્તમા)
ઘણીજ મીઠી થાય. હું (કર્ણભ્યાં) પોતાના કાનોથી
(ભૂરિ) બહુજ (વિશ્રુવં) સાંભળું.

ભાવાર્થ.

જીભ એટલે જોડીમાં, અથવા ભાષણમાં
મીઠાપણું હોવું જોઈએ. કઠોર ભાષણ કરવું
સાડું નહિ.

સારા ઉપદેશનું શ્રવણ કાનથી કરવું
જોઈએ. કાનોથી ખરાબ વાતો સાંભળવી
એ ઘણુંજ ખોટું છે.

પાઠ ૧૧.

ન વિમેતિ કદાચનેતિ ॥ ૧૧ ॥

તૈ. ડ. ૨૧૪

અર્થ-ધર્માત્મા (ઈતિ) એ પ્રકારે (કદાચન)

કોઈપણ વખત (ન વિમેતિ) ડરતા નથી.

ભાવાર્થ.

જેઓ આપણા વૈદિક ધર્મના નિયમોને
અનુકુળ ચાલે છે તેઓ કોઈ વખત કોઈથી ડરતા
નથી. ખરાબ કામ કરવાવાળાજ હુમેશાં
ડરતા રહે છે. સારાં કામ કરવાવાળા સદા
નિર્ભય હોય છે એટલા માટે દરેક માણસે
સારું કામ કરી નિર્ભય બનવાને ઇચ્છવું જોઈએ.

પાઠ ૧૨.

અન્નં ન નિંદ્યાત્ । તદ્વ્રતમ્ ॥૧૨॥

તૈ. ડ. ૩૭

અર્થ—(અન્નં) અન્નની (ન નિંદ્યાત્) નિંદા
ન કરો. (તત્) તે અન્ન (વ્રતં) પૂજનીય છે.

ભાવાર્થ.

અન્નની નિંદા કહિ કરો નહિ. અન્ન પવિત્ર અને
પૂજનીય છે. અન્નની નિંદા કરીને તેનું ભોજન
કરવાથી શરીર રોગી બને છે, પણ તેને આનંદ
સાથે ભક્તિપૂર્વક ખાવાથી શરીરની પ્રુષ્ટિ થાય
છે. એટલા માટે પોતાની આરોગ્યતાને સારૂ
અન્નની નિંદા કરવી બ્યાજબી નથી.

પાઠ ૧૩.

મિત્રસ્યાઽહં ચક્ષુષા સર્વાણિ
ભૂતાનિ સમીક્ષે ॥ ૧૩ ॥

યજુ. અ. ૩૬।૧૮

અર્થ-(અહં) હું (મિત્રસ્ય) મિત્રની (ચક્ષુષા)
દષ્ટિથી (સર્વાણિ) સર્વ (ભૂતાનિ) પ્રાણીઓને
(સં-ઈક્ષે) જોઉં છું.

ભાવાર્થ.

સર્વ પ્રાણીઓ તરફ મિત્ર એટલે પ્રેમની
દષ્ટિથી જોવું જોઈએ.

સઘળા પ્રાણીઓનું હિત કરવું જોઈએ. કોઈ
પણ પ્રાણીને દુઃખ દેવું એ કોઈપણ માણ-
સને માટે વ્યાજબી નથી. સઘળા ઉપર પ્રેમ
રાખવો જોઈએ. કોઈની સાથે દ્વેષ કરવો નહિ.

પાઠ ૧૪.

અભયં મિત્રાદભયમમિત્રાત્ ।

અર્થ—(મિત્રાત્) મિત્રથી (અભયં) નિર્ભયતા પ્રાપ્ત થાઓ. તેમજ (અમિત્રાત્) શત્રુથી પણ (અભયં) નિર્ભયતા પ્રાપ્ત થાઓ.

ભાવાર્થ.

જેમ આપણે પોતાના મિત્રોથી ડરતા નથી તેમ શત્રુથી પણ નિડર રહેવું જોઈએ. કારણકે મનમાં નિર્ભયતા ધારણ કરવાથી બળ વધે છે.

ધાર્મિક મનુષ્યોજ નિર્ભય હોય છે. એટલા માટે પોતાનાં આચરણ ધર્મને અનુકૂળ કરવાં જોઈએ. પરમેશ્વરની ઉપાસના કરવી તથા સત્ય અને પ્રેમની સાથે મનને નિર્ભય બનાવવું, એજ માનવી ધર્મ છે.

ૐ શાંતિઃ । શાંતિઃ । શાંતિઃ ॥

“સ્વાધ્યાયાન્મા પ્રમદઃ ॥”

તૈ. ઓ. ૧/૧૧૧

“સ્વાધ્યાય કરવામાં આજસ ન કરો.”

“વેદનું લઘુવું લઘુલઘુવું, સાંલઘનું સંલઘાવવું
એ સર્વ આર્યોનો પરમ ધર્મ છે.”

વેદના સ્વાધ્યાયથીજ મનુષ્યો પોતાનું જીવન
સુધારી શકે છે. એટલા માટે શાસ્ત્રમાં પ્રતિદિન સ્વયં
સ્વાધ્યાય કરવાની આજ્ઞા છે. એ આજ્ઞાનું ઉલ્લંઘન
કરવાથી મનુષ્યો દુઃખી થાય છે. જો તમે જીવ-
નમાં સાચી શાન્તિ ચાહતા હો તો નીચેના અંશો
મંજાવી સ્વાધ્યાય શરૂ કરો.

(૧) આજક તથા બાળકીઓ માટે અંશમાળા નં. ૧.

૧ આજકોની ધર્મ શિક્ષા, પ્રથમ ભાગ,

હિંદી, તથા ગુજરાતી કી. ૩. ૦-૧-૦

૨ આજકોની ધર્મ શિક્ષા, દ્વિતીય ભાગ, હિંદી, કી. ૩. ૦-૨-૦

ગુજરાતી છપાય છે.

૩ વૈદિક પાઠમાળા પ્રથમ પુસ્તક, હિંદી. કી. ૩. ૦-૩-૦

ગુજરાતી છપાય છે

(૨) સ્વાધ્યાય ગ્રંથમાળા નં. ૨. (હિંદી ભાષામાં).

૧ યજુર્વેદ અ. ૩૦ ની વ્યાખ્યા, “નરમેધ” ક્રી. રૂ. ૧-૦-૦

૨ યજુર્વેદ અ. ૩૨ ની વ્યાખ્યા “સર્વમેધ” ક્રી. રૂ. ૦-૮-૦

૩ યજુર્વેદ અ. ૩૬ ની વ્યાખ્યા “શાંતિકરણ” ક્રી. રૂ. ૦-૮-૦

(૩) નિબંધ ગ્રંથમાળા નં. ૩. (હિંદી ભાષામાં).

૪ રૂદ્ર દેવતાનો પરિચય ક્રી. રૂ. ૦-૮-૦

૫ માનવી આયુષ્ય ક્રી. રૂ. ૦-૩-૦

૬ ૩૩ દેવતાઓનો વિચાર ક્રી. રૂ. ૦-૨-૦

૭ રૂવેદમાં રૂદ્ર દેવતા, છપાય છે.

(૪) વૈદિક ધર્મ માસિક.

આર્ય ભાષામાં દર માસે વૈદિક ધર્મના તત્વોના પ્રચાર કરવા માટે કાઢવામાં આવ્યું છે. આખા ભારત વર્ષમાં આ એકજ માસિક પત્ર વેદપર વિચાર કરવાવાળું છે. જલદી ગ્રાહક બનો અને આપના મિત્રોને પણ ગ્રાહક બનાવો. વાર્ષિક લવાજમ પોસ્ટેજ સાથે રૂ. ૩-૮-૦ લખો:—

બાપુલાલ કે. પટેલ. મંત્રી, સ્વાધ્યાય મંડળ.
સાંચકુંડ, સુબંધ. ઓંધ, સતારા.

